

Remissyttrande

Datum 2026-06-02

Diarienummer RS 2026-01930

Socialdepartementet

Ert diarienummer S2026/00444

En brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan (Ds 2026:4)

Allmänna synpunkter på förslagen

Västra Götalandsregionen (VGR) tillstyrker i huvudsak promemorians syfte att stärka arbetet mot bidragsbrott och välfärdsbrottslighet. VGR har inga invändningar mot att Försäkringskassan ges möjlighet att bedriva en särskild brottsbekämpande verksamhet.

VGR konstaterar att promemorians förslag inte innebär något generellt sekretessgenombrott för patientsekretessen enligt 25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Samtidigt kan regioner inneha uppgifter som kan vara av betydelse för Försäkringskassans nya verksamheter. Det rör sig inte om hela patientjournaler utan om mer begränsade uppgifter om enskilda, men som enligt förslagen fortsatt kommer att omfattas av sekretess i förhållande till Försäkringskassan. VGR att lagstiftaren på längre sikt bör överväga en mer nyanserad reglering av vilka hälsouppgifter som, efter uttrycklig lagstiftningsprövning, kan vara nödvändiga för att effektivt motverka organiserad välfärdsbrottslighet. VGR tillstyrker förslaget om uppgiftsskyldighet till Försäkringskassan avseende uppgift om huruvida en person vistas på en sjukvårdsinrättning.

VGR konstaterar att förslagen blir en harmonisering i arbetssätt liknande andra myndigheter där det betalas ut medel. Det rör sig på så vis om en anpassning till hur övriga svenska myndigheter strukturerar sitt arbete och för att möta de ökade angreppen mot socialförsäkringssystemen och den kriminella ekonomin.

VGR svarar på promemorian utifrån regionens uppdrag som offentlig sjukvårdshuvudman. VGR har således inga detaljerade synpunkter på förslaget i

den del det handlar om att tillskapa en brottsbekämpande verksamhet inom Försäkringskassan eller i övrigt hur man organiserar arbetet internt. Vissa farhågor utifrån hur myndighetens nya uppdrag kan påverka patienters förtroende för Försäkringskassan och därmed indirekt påverka viss hälso- och sjukvårdsverksamhet lyfts dock nedan.

Försäkringskassans ändrade uppdrag samt behov av uppgifter (se särskilt promemorians avsnitt 7 Informationstillgång och uppgiftsskyldigheter)

De delar av promemorian som kan få betydelse för VGR avser främst Försäkringskassans behov av tillgång till uppgifter från hälso- och sjukvården. Vidare noterar regionen att Försäkringskassans ändrade uppdrag kan påverka hälso- och sjukvårdens samt patienters förtroende för myndigheten. En god samverkan i patientärenden mellan bland annat hälso- och sjukvården och Försäkringskassan är en förutsättning för att patienter ska få tillgång till god vård i försäkringsmedicinska frågor. Om hälso- och sjukvårdens förtroende för Försäkringskassan som myndighet skulle minska som en följd av myndighetens nya uppdrag som brottsbekämpande verksamhet, med allt vad det innebär, finns risk att resultatet för patienter avseende försäkringsmedicinska frågor försämras. Detta skulle kunna inverka negativt på patientens situation, hälso- och sjukvården förutsättningar samt samhället i stort.

I promemorian anges att Försäkringskassan, för att kunna bedriva brottsbekämpande verksamhet på ett ändamålsenligt sätt, behöver tillgång till information från andra myndigheter. Det föreslås därför att Försäkringskassan ska ges tillgång till vissa uppgifter i likhet med vad som gäller för andra myndigheter med brottsbekämpande uppgifter.

Av de föreslagna författningsändringarna framgår att underrättelseskyldighet ska omfatta även regionerna, men att skyldigheten inte ska gälla uppgifter som omfattas av sekretess enligt 25 kap. 1, 2, 4 eller 5 §§ OSL (se t.ex. 1.18 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt Förslag till lag om ändring i lagen

(2025:1268) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statligt företagsstöd).

Såvitt VGR uppfattar förslagen är patientsekretessen enligt 25 kap. 1 § OSL undantagen från de nya underrättelseskyldigheter till Försäkringskassan som föreslås. Patientsekretessen innehåller ett omvänt skaderekvisit. Detta är en mycket stark sekretess som innebär att i princip inga uppgifter om en enskilds hälsa eller personliga förhållanden får lämnas ut. Syftet är att säkerställa enskildas integritet och upprätthålla allmänhetens förtroende för hälso- och sjukvården. VGR bedömer att detta skydd är grundläggande även i ett samhälle med ökade behov av brottsbekämpning.

Samtidigt konstaterar regionen att hälso- och sjukvården kan förfoga över uppgifter som - i vissa situationer - skulle kunna vara av betydelse för Försäkringskassans brottsbekämpande och utredande verksamhet. VGR har i tidigare remissvar framhållit att det finns skäl att överväga en mer nyanserad sekretessreglering där olika typer av uppgifter om hälsa och personliga förhållanden behandlas olika, efter en tydlig lagstiftningsmässig intresseavvägning.

I sitt tidigare remissvar (Ökat informationsutbyte mellan myndigheter - Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63) RS 2024-04348) anförde VGR att det bör göras en helhetsinventering av sekretesskyddet och sekretessgenombrotten för hälso- och sjukvårdens uppgifter. Detta bör ske på lagstiftningsnivå genom att lagstiftaren gör en intresseavvägning. VGR har även i sitt svar på den utredningens enkät om behovet av ett utökat informationsutbyte mellan myndigheter (RS 2024-01638) framhållit att regionen förfogar över vissa uppgifter som kan ha betydelse för andra myndigheters verksamhet, och som bör kunna lämnas ut. Hit hör uppgifter om:

- Misstanke om begånget eller planerat brott eller andra överträdelser och förseelser, samt misstanke om fusk eller annan regelöverträdelse
- Om hälsa, vårdgivare, vårdbesök, diagnoser, remisser, medicinering m.m.
- Information i intyg, dokument, utlåtanden, ansökningshandlingar, utredningar m.m.

- Information om pågående ärenden och beslut, och
- Uppgifter som framkommit vid tillsyn, inspektion, kontroll m.m.

Vidare framgick i den utredningen att det inte är patientjournaler i sin helhet som efterfrågas av brottsbekämpande myndigheter. VGR framförde mot bakgrund av ovan i sitt remissvar att det finns skäl att nyansera sekretessbedömningen av uppgifter om hälsa och personliga förhållanden samt vilka sådana som kan lämnas ut. I dag är bestämmelsen alltför onyanserad då sekretessen samt sekretessgenombrotten i princip omfattar *samtliga* uppgifter om enskilds hälsa och personliga förhållanden.

Mot denna bakgrund anser VGR att lagstiftaren, i ett bredare sammanhang, bör överväga om patientsekretessen enligt 25 kap. 1 § OSL i dess nuvarande utformning är ändamålsenlig i alla delar, eller om det finns behov av mer preciserade och avgränsade sekretessgenombrott för vissa uppgifter i syfte att effektivt motverka organiserad välfärdsbrottslighet. Lagstiftaren bör exempelvis överväga om det finns skäl att nyansera skyddet för enskildas hälsouppgifter i förhållande till andra myndigheter och kanske göra åtskillnad på olika typer av hälsouppgifter för att kunna komma till rätta med den organiserade brottsligheten. En sådan översyn bör ske genom lagstiftning och inte genom utvidgad tolkning i tillämpningen.

VGR anser vidare att ett möjligt underlag för fortsatt utredningsarbete kan vara att inhämta en strukturerad inventering från Försäkringskassan av vilka typer av uppgifter från hälso- och sjukvården som myndigheten bedömer nödvändiga, men som enligt gällande rätt inte kan lämnas ut.

En annan väsentlig aspekt för hälso- och sjukvården är hur man kommer att kunna skilja på vilken del av Försäkringskassan som efterfrågar uppgifter från hälso- och sjukvården. Hälso- och sjukvården kommer behöva lämna ut uppgifter till den ändrade verksamheten hos Försäkringskassan som man inte kan eller får lämna ut till den nuvarande Försäkringskassan. Det behöver vara tydligt vilken del av Försäkringskassan som efterfrågar information från hälso- och sjukvården kommer – då detta kan vara avgörande för hur det hanteras i hälso- och

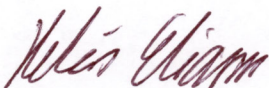
sjukvården. I förlängningen kan detta vara en patientsäkerhetsfråga för hälso- och sjukvården.

Förslaget i 7.2.3 Uppgiftsskyldighet för socialnämnden och hälso- och sjukvårdspersonal

Enligt förslaget ska hälso- och sjukvårdspersonal lämna uppgifter om huruvida någon vistas på en sjukvårdsinrättning, om uppgifterna i ett enskilt fall begärs av Försäkringskassan inom ramen för den brottsbekämpande verksamheten. Såvitt VGR uppfattar promemorian är detta det förslag som konkret skulle påverka regionens uppgiftsutlämnande. Sjukvården har redan i dag en legal skyldighet att lämna ut uppgift om huruvida någon vistas till ett antal andra myndigheter, såsom Polismyndigheten och Skatteverket. Regionen bedömer därför att det framstår som rimligt och proportionerligt att även Försäkringskassan ges tillgång till denna typ av begränsad information för att uppnå motsvarande effektivitet i sin verksamhet. Det behöver dock vara tydligt vilken del av Försäkringskassan som efterfrågar information från hälso- och sjukvården kommer - då detta kan vara avgörande för hur det ska hanteras i hälso- och sjukvården.

Regionstyrelsen

Västra Götalandsregionen

Helén Eliasson

Regionstyrelsens ordförande

Ann-Charlotte Järnström

Regiondirektör